

2. Андрушків Т. Проблеми оцінки кредитоспроможності позичальників в управлінні кредитним ризиком банку // Світ фінансів. – 2008. – №2. – С. 113–118.

3. Версаль Н.І., Дорошенко Т.В. Теорія кредиту / Навч. посібник. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 483 с.

4. Кузнецов І.О. Кредитний ризик, суть, виникнення та методи усунення // Інноваційна економіка. – 2008. – №1.

5. Міщенко В.І., Слав'янська Н.Г., Коренева О.Г. Банківські операції: Підручник. – 2-ге вид., перероб і доп. – К.: Знання, 2007. – 796 с.

6. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку: Підручник. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: КНЕУ, 2004. – 468 с.

7. Рязанцева Н. Багатофакторне моделювання кредитного портфеля банку // Вісник КНЕУ. – 2008. – №3 (спецвипуск). – С. 89–94.

8. Энциклопедия финансового риск-менеджмента / Под ред. А.А. Лобанова и А.В. Чугунова. – М: Альпина Паблишер, 2003. – 768 с.

9. Ермішова С. В., Самсонова К. В. Управління кредитними ризиками комерційних банків в сучасних ринкових умовах. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/33_NIO_2009/Economics/39392.doc.htm

10. Фінансова звітність ЗАТ «ПУМБ». – Режим доступу: <http://www.smida.gov.ua>

О.І. ВОРОБИЙОВА,

к.е.н., доцент, Національна академія природоохоронного та курортного будівництва

Інвестиційна політика суб'єктів малого бізнесу

У статті досліджено питання інвестиційної політики суб'єктів малого бізнесу. Визначено пріоритети інвестиційної політики для різних суб'єктів малого бізнесу. Визначено основні принципи вибору інвестиційної політики суб'єктів малого бізнесу.

Ключові слова: інвестиційна політика, інвестиційна діяльність, малий бізнес.

В статье исследована инвестиционная политика субъектов малого бизнеса. Определены приоритеты инвестиционной политики для разных субъектов малого бизнеса. Определены основные принципы выбора инвестиционной политики субъектами малого бизнеса.

Ключевые слова: инвестиционная политика, инвестиционная деятельность, малый бизнес.

The investment policy of subjects of small business is investigational in the article. Priorities of investment policy are certain for the different subjects of small business. Basic principles of choice of investment policy the subjects of small business are certain

Keywords: investment policy, investment activity, small business.

Постановка проблеми. Інвестиційна діяльність суб'єктів малого бізнесу підпорядкована поточним та стратегічним цілям та завданням, які притаманні цим економічним суб'єктам. Головним для інвестиційної діяльності суб'єктів малого бізнесу є розробка та реалізація інвестиційної політики, яка залежить від виду суб'єкта малого бізнесу (фізичні особи-підприємці, юридичні особи – малі підприємства державної чи комунальної власності, малі підприємства приватної власності тощо), соціально-економічного середовища, внутрішніх та зовнішніх фінансових можливостей, перспектив, на які розраховує суб'єкт малого підприємства.

Розробка інвестиційної політики є дуже важливим кроком для будь-якого економічного суб'єкта, тому що вона визначає напрями та перспективи розвитку, необхідну послідовність дій, потреби у фінансових ресурсах, формах, методах та способах їх залучення, вартість ресурсів тощо. Без обґрунтованої інвестиційної політики суб'єкти малого підприємства не можуть розраховувати на більш-менш тривалий період функціонування. Отже, вирішальним етапом інвестиційної діяльності постає розробка або вибір тієї чи іншої інвестиційної політики. Водночас необхідно зазначити, що інвестиційна політика має бути науково обґрунтована, базуватися на загально прийнятих методах розробки та пристосована до історичних умов розвитку того чи іншого суб'єкта підприємства.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. У наукових дослідженнях українських учених є багато праць, що розкривають зміст інвестиційної політики суб'єктів підприємства, зокрема і малого підприємства. З цих праць можливо виділити: О.І. Амоша [1], Б.В. Губський [2], І. Лукінов [3], О. Махмудов [4], А.А. Пересада [5], Н.А. Хрущ [6], О.М. Ястремська [7] та інші. Зазначені автори дослідили багато питань інвестиційної діяльності, у тому числі формування інвестиційної політики суб'єктів підприємства.

Проте сучасний етап розвитку країни вимагає нових досліджень інвестиційної політики суб'єктів малого бізнесу в умовах змін та перетворень у країні.

Мета статті полягає у визначенні змісту та спрямованості інвестиційної політики для різних суб'єктів малого бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційна політика суб'єктів малого бізнесу базується на розкритті основних суб'єктів та об'єктів, які визначають цю політику.

Основними суб'єктами інвестиційної політики для малого бізнесу є:

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

1. Фізичні особи – підприємці, інвестори (індивідуальні або інституціональні), виконавці інвестиційних проєктів, різні допоміжні учасники.

2. Юридичні особи: державні, комунальні та приватні підприємства, інвестори (індивідуальні або інституціональні, розробники інвестиційних проєктів, виконавці інвестиційних проєктів – підрядники, різні допоміжні учасники, державні чи місцеві органи влади, що здійснюють відповідний нагляд за дотриманням вітчизняного законодавства, нормативної бази, рішень місцевих органів щодо інвестиційної діяльності).

Основними об'єктами інвестиційної політики для фізичних осіб – підприємців можуть бути:

1) власні основні засоби, зокрема будівлі, приміщення, технічні засоби, обладнання, транспортні засоби тощо;

2) орендовані основні засоби, зокрема будівлі, приміщення, складські приміщення, технічні засоби, обладнання, транспортні засоби тощо;

3) оборотні матеріальні активи, що використовуються для здійснення безпосередньо підприємницької діяльності;

4) нематеріальні активи;

5) власний людський капітал, шляхом підвищення рівня своєї досвідченості, знань, вмінь, професійних навичок, здоров'я тощо.

Основними об'єктами інвестиційної політики для юридичних осіб – державних та комунальних малих підприємств є:

1) засоби виробництва, що передані державою чи комунальною владою у використання та оперативне розпорядження;

2) орендовані засоби виробництва, що мають право орендувати державні та комунальні малі підприємства виходячи з їхніх повноважень та фінансових можливостей;

3) оборотні матеріальні активи, необхідні для здійснення господарської діяльності;

4) нематеріальні активи;

5) технології виробництва, організація виробництва та праці, система управління фінансово-господарською діяльністю;

6) інформаційні потоки та джерела їх формування, обробки та використання у процесі господарської діяльності;

7) інноваційні розробки тощо.

Основними об'єктами інвестиційної політики для юридичних осіб – приватних малих підприємств є:

1) засоби виробництва, що належать приватним малим підприємствам на правах власності;

2) орендовані засоби виробництва, які використовують приватні малі підприємства;

3) оборотні матеріальні активи, необхідні для здійснення господарської діяльності;

4) нематеріальні активи;

5) технології виробництва, організація виробництва та праці, система управління фінансово-господарською діяльністю;

6) інформаційні потоки та джерела їх формування, обробки та використання в процесі господарської діяльності;

7) інноваційні розробки тощо;

8) власні інтереси приватних осіб малих підприємств;

9) розширення масштабів, ринків, продуктів, сфер впливу тощо.

В економічних дослідженнях, зокрема при дослідженні проблем інвестиційної політики малого бізнесу, доцільно використовувати системний підхід, який передбачає, що всі економічні явища і процеси необхідно розглядати в єдиній системі. Отже, при дослідженні змісту інвестиційної політики суб'єктів малого бізнесу з позиції системного підходу можливо її навести у вигляді такої сукупності елементів:

$ІНВПСМБ = ПФІНВПСМБ + ЦЗІНВПСМБ + ЕРІНВПСМБ + МРІНВПСМБ, (1)$

де ІНВПСМБ – інвестиційна політика суб'єктів малого бізнесу;

ПФІНВПСМБ – принципи формування інвестиційної політики суб'єктів малого бізнесу;

ЦЗІНВПСМБ – цілі та завдання формування інвестиційної політики суб'єктів малого бізнесу;

ЕРІНВПСМБ – етапи розробки інвестиційної політики суб'єктів малого бізнесу;

МРІНВПСМБ – механізм реалізації інвестиційної політики суб'єктів малого бізнесу.

З наведеної формули випливає, що кожний із складових елементів інвестиційної політики суб'єктів малого бізнесу має бути ефективним. Тому при побудові і реалізації інвестиційної політики необхідно оцінювати кожну із складових елементів на предмет відповідності іншим елементам та всієї системи.

Найменш складною, але також цікавою є інвестиційна політика фізичних осіб – підприємців. Це обумовлено перш за все тим, що вони, як правило, або не використовують, або обмежено використовують найманий персонал, що впливає із законодавчих вимог та суті діяльності фізичних осіб – підприємців.

Вважаємо, що за сучасних умов розвитку суб'єктів малого бізнесу – фізичних осіб – підприємців можливо виділити чотири найважливіших принципи формування інвестиційної політики: а) достатності інвестицій для розвитку; б) урахування вартості інвестиційних ресурсів; в) орієнтація на зростання кінцевого результату діяльності; г) недопущення зростання ризику інвестування.

Таким чином, виходячи з цих чотирьох принципів інвестиційної політики основною метою інвестиційної політики фізичних осіб – підприємців є: створення інвестиційних умов для забезпечення стабільного функціонування фізичної особи – підприємця при постійних коливаннях кон'юнктури та негативного впливу зовнішнього середовища.

Виходячи з основної мети інвестиційної політики фізичної особи – підприємця базовими завданнями можуть бути:

1) формування можливостей для стабільного функціонування бізнесу;

2) зменшення впливу ризиків зовнішнього середовища;

3) розширення обсягів діяльності;

4) підвищення рівня свого власного людського капіталу.

Принципи, мета та завдання формування інвестиційної політики фізичної особи – підприємця реалізуються в декілька етапів, а саме: а) аналіз внутрішніх потреб та зовнішнього середовища з позиції додаткового вкладання капіталу (здійснюється, як правило, безпосередньо підприємцем на його розсуд); б) визначення необхідності вкладання інвестиційних ресурсів один чи кілька напрямів господарської діяльності або у зростання власного людського капіталу; в) визначаються обсяги, джерела, терміни та вартість інвестиційних ресурсів; г) приймається рішення про використання або власних або позикових коштів для інвестицій; д) приймається рішення про інвестування коштів у господарську діяльність; е) здійснюється оцінка результатів інвестування коштів та кінцеві результати інвестування.

Наведені етапи інвестиційної політики фізичної особи – підприємця можуть змінюватися під впливом різних обставин, умов та чинників. Однак базові етапи інвестиційної політики будуть зберігатися.

Механізм реалізації інвестиційної політики фізичної особи – підприємця, на нашу думку, має такий вигляд (рис. 1).

Наведений механізм реалізації інвестиційної політики фізичної особи – підприємця дає змогу поступово реалізувати принципи, мету, завдання та визначені етапи розробки цієї політики. При цьому, як вже зазначалося вище, механізм має більш спрощений характер унаслідок відсутності відповідних управлінських структур, необхідності узгодження окремих положень, рішень, додаткових розрахунків тощо.

Інакше слід реалізувати складові формули (1) для юридичних осіб – суб'єктів малого підприємництва, наприклад приватних малих підприємств. Головна відмінність полягає в тому, що: по-перше, юридична особа хоча і є малим підприємством, але має всі необхідні атрибути юридичної особи, що накладають на неї відповідні риси при розробці та реалізації інвестиційної політики; по-друге, на відміну від фізичної особи – підприємця в юридичній особі приватного малого підприємства може бути декілька власників, центрів управління, центрів впливу, центрів інвестиційних інтересів, які необхідно узгоджувати при прийнятті рішення про вибір джерел та способів залучення інвестиційних ресурсів, структури ресурсів, об'єктів інвестування, термінів та часу інвестування тощо.

На нашу думку, основними принципами формування інвестиційної політики юридичної особи – приватного малого підприємства можуть бути: а) урахування інтересів різних власників приватного малого підприємства; б) орієнтація на стратегічні цілі розвитку малого підприємства; в) урахування внутрішньої та зовнішньої ситуації навколо малого підприємства; г) виконання вимог законодавства щодо інвестування та розвитку підприємства; д) орієнтація на кінцевий фінансовий результат з урахуванням можливих ризиків інвестування.

Визначені принципи більш глибоко розкривають інвестиційні інтереси приватного малого підприємства, дають більш широкий діапазон для здійснення інвестиційної діяльності. Водночас вони формують у більшу залежність приватного малого підприємства від внутрішніх чинників, зокрема інте-

Рисунок 1. Механізм реалізації інвестиційної політики фізичної особи – підприємця

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

ресів різних власників та управлінського персоналу, який так чи інакше впливає на формування інвестиційної політики приватного малого підприємства.

Основною метою формування інвестиційної політики приватного малого підприємства є: забезпечення таких умов інвестування ресурсів, за яких можливо здійснити оптимізацію прибутку, ризику, ліквідності, платоспроможності, стійкості малого підприємства в процесі вкладання ресурсів та одержання кінцевих результатів.

Виходячи з цієї мети формування інвестиційної політики приватного малого підприємства можливо визначити такі основні завдання:

- 1) оптимальний вибір об'єктів інвестування;
- 2) оптимальне визначення обсягів інвестування ресурсів;
- 3) вибір джерел інвестиційних ресурсів, способів та термінів їх залучення;
- 4) диверсифікація інвестування з урахуванням стратегії розвитку, ризику інвестування та можливості одержання прибутків;

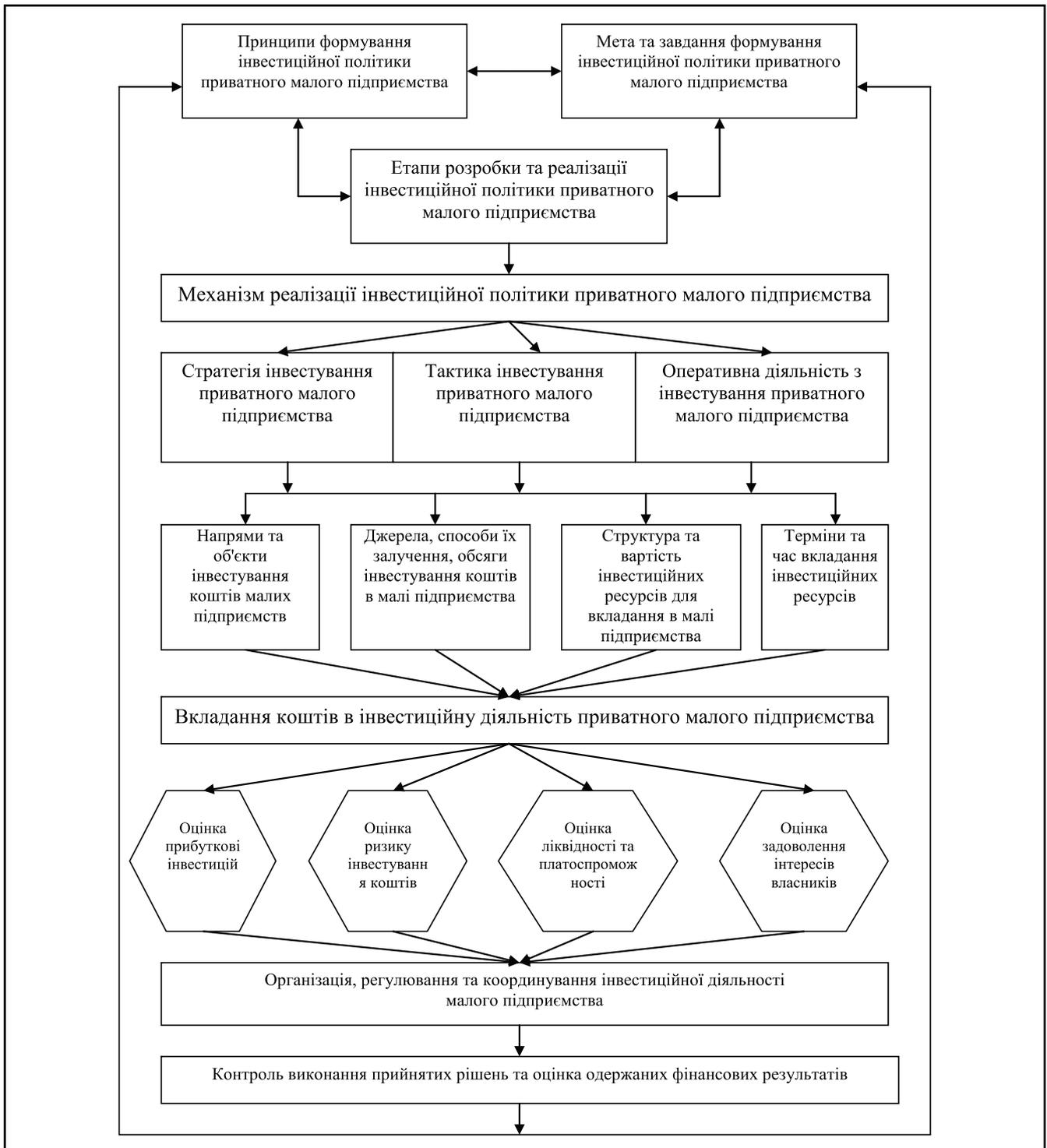

Рисунок 2. Механізм реалізації інвестиційної політики юридичної особи приватного малого підприємства

б) забезпечення збалансованості інтересів різних учасників інвестиційної діяльності на рівні окремого малого;

в) дотримання вимог законодавства в процесі інвестування.

Запропоновані принципи, мета та завдання інвестиційної політики приватних малих підприємств можуть бути реалізовані в декілька етапів: по-перше, аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища з позиції додаткового вкладання капіталу; по-друге, визначення необхідності вкладання інвестиційних ресурсів виходячи з напрямів, масштабів зростання господарської діяльності; по-третє, визначаються обсяги, джерела, терміни та вартість інвестиційних ресурсів; по-четверте, приймається рішення про використання або власних або позикових коштів для інвестицій; по-п'яте, приймається рішення про інвестування коштів у зростання матеріально-технічної бази, оновлення технологій, інформаційного забезпечення, організаційно-управлінської діяльності; по-шосте, оцінка вкладання інвестиційних ресурсів у визначені об'єкти інвестування; по-сьоме, здійснюється контроль прийнятих рішень та оцінка результатів інвестування коштів за різними напрямками та об'єктами інвестування.

Сформульовані етапи інвестиційної політики приватного малого підприємства дають можливість розробити механізм реалізації інвестиційної політики.

Як і в першому випадку (для фізичних осіб – підприємців), основу механізму інвестиційної політики складають принципи, мета та завдання, без яких механізм не може бути дієздатним (рис. 2).

Наведений механізм реалізації інвестиційної політики юридичної особи – приватного малого підприємства більш деталізований і дає змогу поступово реалізувати принципи, мету, завдання та визначені етапи розробки цієї політики шляхом оцінки прибутковості інвестицій, ризику інвестування, ліквідності та платоспроможності малого підприємства, задоволення інтересів власників.

Важливою складовою цього механізму є урахування стратегії, тактики та оперативної діяльності щодо інвестування в різні об'єкти, можливість виявити джерела коштів та способи їх залучення, обсяги інвестування, структуру та вартість інвестиційних ресурсів, терміни та час вкладання

капіталу. Також у механізмі передбачено організацію, координацію та регулювання інвестиційної діяльності.

Усе це в сукупності дає більш вагоме уявлення про формування та реалізацію інвестиційної політики приватного малого підприємства у порівнянні з фізичною особою – підприємцем.

Висновки

Таким чином, проведені дослідження дають змогу стверджувати, що за сучасних умов розвитку суб'єктів малого бізнесу доцільно виділяти окремо інвестиційну політику для фізичних осіб – підприємців і окремо для юридичних осіб – державних, комунальних чи приватних малих підприємств.

Дослідження дали змогу визначити окремо принципи, мету, завдання етапи та механізми реалізації інвестиційної політики для фізичних осіб – підприємців і юридичних осіб – приватних малих підприємств.

Сформульовані положення мають наукове та практичне значення внаслідок позитивного впливу на розвиток інвестиційної науки та практики в контексті інвестування малого бізнесу в Україні.

Література

1. Амоша О.І. Проблеми та шляхи поліпшення інвестиційної діяльності у промисловості // О.І. Амоша. – Донецьк: ІЕП НАН України, 1999. – 29 с.
2. Губський Б.В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі / Б.В. Губський. – К.: Наукова думка, 1998. – 240 с.
3. Лукінов І. Інвестиційна політика в стабільному економічному розвитку / І. Лукінов // Економіка України. – 1999. – №10. – С. 4–9.
4. Махмудов О. Інвестиційна політика виходу з депресії / О. Махмудов // Економіка України. – 1998. – №5. – С. 37–43.
5. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом / А.А. Пересада. – К.: Лібра, 2002. – 472 с.
6. Хрущ Н.А. Інвестиційна діяльність: сучасні стратегії та технології / Н.А. Хрущ. – Хмельницький: ХНУ, 2004. – 309 с.
7. Ястремська О.М. Інвестиційна діяльність промислових підприємств: методологічні та методичні засади: монографія / О.М. Ястремська. – Харків: Вид-во ХДЕУ, 2004. – 472 с.

А.Л. РОМАНЕНКО,
здобувач, НДЕІ Мінекономрозвитку України

Активізація державного інвестування в сучасних умовах

У статті розглянуто питання підвищення ефективності та визначення оптимального рівня державних інвестицій.

Ключові слова: інвестування, державні інвестиції.

В статье рассмотрены вопросы повышения эффективности и определения оптимального уровня государственных инвестиций.

Ключевые слова: инвестирование, государственные инвестиции.